

Vassdragsdagene 17. – 18. april 2007

Flom og flomberedskap. Januarflommen 2006 i Nord – Trøndelag.

*Ordfører Bjørn Iversen
Verdal kommune.*

Kart – og bildegjennomgang fra flommen.

Situasjonen vi har sett illustrert vokste fram gradvis utover natta og morgenen tirsdag 31/1 – 06.

De første meldingene om en uvanlig flom begynte å komme på morgen og utover formiddagen 31/1. På Rådhuset var vi i Beredskap – vi hadde jo bekymringsfulle varsler – vi var i dialog med hverandre og med våre folk ute. Værmeldinger, NVEs vannstandsmeldinger m.v. og alle tilhørende prognoser ble selvfølgelig nøye fulgt. I tillegg kom enkelte meldinger fra publikum. Ca. kl. 12.00 anså Rådmann og Ordfører, som selvfølgelig er ledelsen i Beredskapsrådet, situasjonen så pass alvorlig at Beredskapsrådet ble innkalt til kl. 14.00 samme dag.

Til møtet ble Lensmann, Heimevern, Sivilforsvar, Røde Kors og våre egne :Brann/Beredskap, Helse, Servicekontor, Vuku Pleie – og omsorgsdistrikt, virksomhetsleder oppvekst i Øvre Verdal, Teknisk Drift, Rådm., Ordf.

På møtet ble status gjennomgått.

Logg: Noen smakebiter fra loggen i 1.møte i Beredskapsrådet.

Vi høynet beredskapen og satte formelt Kriseledelse.
Og slik var vi altså i gang!

Nå vil det selvfølgelig føre alt for langt å gå i detaljer gjennom hele forløpet. Alle kommunale og eksterne enheter og virksomheter har jo også sine egne krise – og beredskapsplaner. Å bli for detaljert vil også ha begrenset verdi i vår sammenheng i dag. Jeg vil derfor trekke ut enkelte momenter og forsøke å framstille situasjonen noe mer helhetlig.

Jeg vil innledningsvis slå fast at vi med en gang var klar over at vi måtte handtere 2 ulike problemstillinger; Flom og Ras. Våre fremste utfordringer ble oversvømmelser, brutte kommunikasjoner og isolasjon. I alt ble et tusentalls mennesker rammet på en eller annen måte i vår kommune.

Når det gjelder flommen er det liten tvil om at det var Vuku sentrum som ble hardest rammet. Her ble et betydelig antall boliger oversvømmet, med alt det som dette innebærer. Her ble Bensinstasjonen med bilverkstedet fullstendig oversvømmet, med store skader: På bygning og anlegg, på et betydelig antall biler som var inne til reparasjon, butikken ble fullstendig ødelagt, og smørgrava var full av spillolje.

Videre forsvant rett og slett hele elvepromenaden, og både Verdalselva og en lokal bekk, Ekerbekken, gjorde stor skade: erosjon, utgraving, oversvømmelser og ødeleggelse. Hele Vuku sentrum ble avsperrert og for en stor del oversvømmet – offentlig og privat eiendom og anlegg ble satt under vann, Vuku Barne- og Ungdomsskole ble stengt i 2 døgn, med tilhørende skolefritidsordninger og også Vuku Barnehage.

Dette for å nevne noe. Det ble mye arbeid på mange, for å si det slik, ikke minst skolens folk i forhold til varsling og informasjon om situasjonen.

På Vuku Bo- og Helsetun med 16 beboere måtte disse evakueres til en bestemt del av bygningsmassen. Selv med strømmen borte en god del av tida og med kjelleren full av vann rapporteres det at man klarte å holde stemningen oppe, og at de eldre jevnt over tok det hele med stor ro og fatning.

Det var unntakstilstand i Vuku, og det så selvfølgelig ikke ut etterpå!

Flere steder - mange steder - oppover Helgådalsdalføret var både hovedvegen og ulike sideveger enten oversvømt eller simpelthen rast igjen. På det meste må 800-900 mennesker ha vært isolert, avstengt fra omverden. Enda midt på dagen neste dag melder

Fylkesberedskapssjefen at 350 mennesker fremdeles er isolert i Verdal kommune.

La oss se litt på hva dette betydde for Vuku Pleie – og omsorg, som har ansvaret også for den heimebaserte eldreomsorgen i Øvre Verdal.

Rapport fra Gunn Volden, pleie - og omsorgsleder i Vuku distrikt.

I tillegg var Volden skole lenger oppe i dalen også stengt i 2 dager, kun 1 lærer kom frem. Det samme gjaldt barnehagen og skolefritidsordningen der.

Det sier seg selv at en slik situasjon er utfordrende for en kommune og for den lokale kriseledelsen. I tillegg til at Brannvesen og Sivilforsvar jobbet med tømning av kjelleren på Bo – og helsetunet, Heimevernet stilte med 25 mann til døgnkontinuerlig vakthold, med en rekke ekstra kjøretøyer (også med helikopterbackup) for å komme inn i det berørte området om nødvendig, teknisk drift og også innleide mannskaper jobbet på spreng for å lede vann, legge fyllinger..... jobbet kriseledelsen intensivt med informasjonssida i tillegg til å lede det operative arbeidet.

Som Ordfører er informasjon et av mine primæransvarsområder ved siden av å lede arbeidet i Beredskapsråd og Kriseråd. Av en rekke årsaker er det etter min vurdering både riktig og viktig at det er nettopp Ordføreren som også har informasjonsansvaret selv om Ordføreren naturligvis ikke gjør alt det praktiske.

Det sier seg selv at mediepågangen er enorm i en slik situasjon, det går i ett. Vi la stor vekt på å holde Kommunens hjemmesider oppdatert, vi opprettet bl.a. egen kriseside, og dette ble gjort fortløpende, spesielt gjennom den mest kritiske 2-døgnperioden det sto på som verst. Vi la vekt på å være lett tilgjengelig for media, NRK lokalradio hadde ekstrasendinger hver time utover kvelden og natta 31/1, og vi var med i hver sending. TV både nasjonalt, regionalt og lokalt krevde sitt, og vi la også stor vekt på å serve avisjournalistene, som holdt nettsidene sine meget godt oppdatert. Spesielt i en situasjon der mange mennesker er fysisk isolerte, der vi ikke kommer inn og de ikke kommer ut er dette avgjørende viktig. Vi la vekt på tilgjengelighet, på kort og konkret informasjon om situasjonen og de lokale myndigheters vurdering av denne til enhver tid, samt å uttrykke delaktighet, omtanke og empati med dem som på ulike måter var rammet. Målsettingen er naturligvis at vi skal framstå som kompetente, som i stand til å handtere krisen, som en kommune som bryr seg om innbyggerne sine, lokale myndigheter innbyggerne føler de kan ha tillit til også når det er vanskelig: Ikke minst når det er vanskelig!

Jeg tror faktisk at vi i alle fall noe på vei greide dette. Vi har både i løpet av flomdagene og ikke minst etterpå fått svært mye ros for vår måte å takle media og informasjonssida på. Hvis det er slik at dette virkelig var til hjelp for en hardt presset befolkning er vi som Kommuneledelse svært glade for det, så ærlige skal vi være!

Jeg må få lov å bemerke ett forhold når det gjelder mediehandtering:

Journalister er i alt overveiende grad svært ordentlige folk. De har en jobb å gjøre, de har ofte vanskelige arbeidsforhold og svært korte tidsfrister å forholde seg til. Når slike ting som det vi snakker om i dag skjer ringer de hele tiden, trykket er enormt både dag og natt. Dette er tidkrevende for en Ordfører som også altså skal lede krisehandteringen. Da må en rett og slett rydde seg tid, tid til å lede, til å snakke med medarbeiderne, sette seg inn i situasjonen, tid til å ta avgjørelser. Telefonen må avstenges i perioder – informasjon kan styres tidsmessig.

Dette er umåtelig viktig!

Journalistene, etter min erfaring, forstår selvsagt dette. De respekterer det, i alle fall hvis du respekterer dem og viser forståelse for medias viktige rolle i slike situasjoner. Ring tilbake, ta kontakt på eget initiativ, hold dem mest mulig korrekt oppdatert. Her eksisterer en gjensidig avhengighet: Kommunens ledelse/kriseledelsen trenger å få ut informasjon – journalistene trenger etterrettelig informasjon og våre vurderinger av situasjonen.

I tillegg til å være synlig i media, tror jeg det er viktig at Ordføreren, nettopp Ordføreren er ute blant dem som berøres av de vanskeligheter og prøvelser de utsettes for. Vær på stedet, vær nær, snakk med folket, vis at du bryr deg også på den måten. Stå på, ikke spar deg, bli bløt på beina! Vis at situasjonen tas på alvor, synliggjør at kommunen har et totalansvar for sine innbyggers ve og vel, og at dette ansvaret betyr noe også for kommunen.

Den beste tilbakemeldingen jeg som Ordfører fikk under disse anstrengende dagene var fra en eldre dame som med sin egen eiendom fylt av gjørme og vann sa til meg at ”Jamen står dere på i Rådhuset også ja!” Vi hadde i alle fall nådd fram til henne.

Ett av de tiltakene jeg vil nevne som jeg tror vi traff en del av de berørte innbyggerne våre med var da vi åpnet ”Flomkafe” på Vuku-skolen da vannet begynte å trekke seg tilbake. Kommunen hengte opp plakater i Vuku Sentrum om tiltaket som ble iverksatt av skolens personale, og det kom etter hvert en del mennesker som hadde mye å prate i lag om og med Ordføreren om over en kaffe og noe kaker spandert av Verdal Kommune.

Et annet tiltak vi fikk god tilbakemelding på var å sende ut det vi kalte ”sosialpatruljer” – heimevernsmannskaper som gikk på hjemmebesøk når forholdene begynte å tillate dette. Det er noe betryggende over mannskaper i uniform som banker på i en slik situasjon: - Hvordan har dere det? – Går det bra her? Tilstedeværelse og omsorg fra storsamfunnet gir trygghet. Hver enkelt skal ikke overlates til seg selv.

Så gikk jo selve flommen over. Vannet trakk seg tilbake, sakte begynte vi å få en viss oversikt over noe av skadeomfanget. Vi kunne trappe ned Beredskapen, livet begynte å normaliseres. Allerede 2 dager etter flommen fikk vi besøk av Kommunalministeren, som fikk førstehånds informasjon om det som hadde hendt, fikk møte både ras- og flomoffer i deres egen heim. Selvfølgelig la vi fra vår side regi på dette besøket, berørte sambygdinger fikk behørig oppmerksomhet om sin situasjon og Åslaug Haga fikk ved selvsyn sett noen av de herjinger naturkreftene kan forårsake når de er i slett lune. Møtet med livskraftige og galgenhumoristiske verdalinger som før nevnte Gunn Wolden gjorde inntrykk på kommunalministeren, som da Gunn midt i gjørma inne i sitt eget hus fortalte Åslaug Haga om det eksklusive ved å ha boblebad i hovedetasjen og gjørmebad i sokkelen.

Så er det altså noe med at når et lokalsamfunn har vært gjennom en så traumatisk opplevelse som store deler av Verdalsamfunnet var i dagene rundt månedsskiftet januar/februar i år, da må situasjonen på ett eller annet vis føres tilbake til det normale. Fra Verdal kommunes ledelse sin side ønsket vi å gjøre dette på en aktiv måte, ikke bare la denne unntakstilstanden gå over av seg selv. Som Ordfører skrev jeg derfor en artikkel i lokal- og regionalavisene, rett og slett for å takke de mange som gjorde sitt store eller lille bidrag til at vi som samfunn kom oss gjennom prøvelsene.

Det er kun en liten sak, jeg leser den i sin helhet. Denne saken hadde vi på trykk 6 dager etter flommen, mens det hele altså var meget ferskt, men etter at krisen var over.

Videre er det altså slik at etter en Flom og Ras-situasjon som den vi hadde så er det enormt mye arbeid som gjenstår, enormt mange spørsmål som reiser seg for de berørte. Av erfaring vet vi at denne fasen er svært problematisk, for eksempel for dem som har fått heimen ødelagt og som blir gående og vente på takstmann, på å få avklart skadeoppjøret. Det at du på en måte ikke kommer i gang med oppryddingsfasen sliter. Derfor arrangerte Verdal Kommune et stort informasjonsmøte i Vuku den 9.febr. Her stilte Lensmannskontor (takstmenn Naturskadefondet, vi har mange slike skader), forsikringsbransjen, NVE og våre egne fra Teknisk Drift, fra Landbruksavd. i kom.(skogsbilveger), og fra Kommunens ledelse, naturligvis. Jeg har fått utallige tilbakemeldinger på at dette var et svært godt tiltak. Møtet fylte et behov, det kom vel 70 personer, igjen spanderte vi kaffe og kaker.

I tillegg til å fylle et informasjonsbehov for den enkelte ønsket vi også å få innbyggerne i tale i forhold til å diskutere hvilke muligheter vi som lokalsamfunn har til å være bedre forberedt til neste gang, til neste 50-årsflom. Her kom det opp en rekke forslag i tillegg til dem kommunen selv presenterte. Mange av disse arbeides det med nå, noen er stadig til vurdering og vi vil ta et nytt møte med innbyggerne når vi har kartlagt hvilket handlingsrom vi har i forhold til et vernet vassdrag som Verdalselva jo er, og i forhold til hva vi kan få til å forhold til våre samarbeidspartnere Statens Vegvesen og NVE. Møtet sluttet med solid applaus! For oss som lokale myndigheter gjorde det godt, for å si det enkelt og uten nærmere forklaringer.

Kriseledelsen har selvfølgelig vurdert det arbeid som ble gjort både oss i mellom og internt i hver enhet for å si det slik. Noen mindre forbedringspunkter ser vi nok, men den overveiende tilbakemeldingen er for å si det med Lensmannen i Verdal:

Les s.2 fra Lensmannen.

I ettertid har vi selvfølgelig flere ganger gått gjennom den jobben vi gjorde. Vi ser godt at vi stadig har et forbedringspotensiale. Verdal kommune ble for øvrig også kåret til "Årets Beredskapskommune" i Nord – Trøndelag i 2006. Jeg er ærlig nok til å si at vi satte pris på dette.

Etter flommen var det selvfølgelig svært mye arbeid igjen. Det var vinter. Snø og is kom umiddelbart da flommen trakk seg tilbake. Det tok derfor tid å skaffe seg oversikt nok til å

kunne fastslå skadeomfang på slike ting som elveforebygginger og rassikringsanlegg. Som kjent har vi mange slike i Verdal. Her er det stadig i gang et etterarbeid.

Mye av det økonomiske var lenge uavklart også for kommunen, for eksempel i forhold til hvor mye vi kan påregne i ekstraordinært skjønnstilskudd hos oss. Som kommune var det likevel vår vurdering at det var viktigere å få jobben gjort enn å vente på hverandre, og å vente på alle typer avklaringer. Dette definerte vi som vår forpliktelse overfor innbyggerne. Vi ønsker å framstå som operative og handlekraftige. Vi satte også vår lit til at storsamfunnet ville bidrafullt ut her, slik Kommunalministeren og ikke minst Olje – og energiministerens var så tydelige på.

Det er derfor med en viss beklagelse at Verdal kommune i likhet med mange av de andre berørte kommunene må konstatere at våre netto utgifter på flommen ligger i området 4 – 5 millioner etter at vi har fått de kompensasjoner vi kan regne med å få. Vi klarer det, men vi liker det jo ikke!

Det var fint å få anledning til å få dele noen tanker om dette med dere på denne arenaen her i dag.

På vegne av Verdal kommune takker jeg vår mangeårige og gode samarbeidspartner NVE for oppdraget og for invitasjonen hit.

Takk for oppmerksomheten!